

Lausunto Elinvoimainen Suomi -neuvotteluryhmälle

Kaupan liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallitusneuvottelujen Elinvoimainen Suomi -neuvotteluryhmälle.

Suomalaisen elinkeinoelämän kilpailukyky tulee varmistaa myös tulevaisuudessa. Minkään toimialan yritysten verotusta ei tule hallituskaudella kiristää eikä muilla toimilla heikentää niiden toimintaedellytyksiä.

Hallitusohjelmiin on usein erikseen kirjattu vientiteollisuuden kilpailukyvyn turvaaminen. Kauppa kohtaa kuitenkin digitalisoituvassa maailmassa kovan kansainvälisen kilpailun joka päivä. Sen tulevaisuutta Suomessa määrittää pitkälti se, miten kilpailussa globaalien suuryritysten kanssa pärjätään.

Talouden, kasvun ja työllisyyden turvaamiseksi onkin harjoitettava toimialaneutraalia politiikkaa. Yhdenvertaisen kilpailuasetelman turvaamiseksi EU-sääntelyn toimeenpanossa tulee pidättäytyä kansallisesta lisäsääntelystä. On myös muistettava, että palveluiden merkitys Suomen taloudelle ja viennille on viime vuosikymmeninä ollut vahvassa kasvussa.

Konkreettiset keinomme, miten kaupan ala voi edistää kestäväää ja työllistävää kasvua:

Tuottavuuden kasvattaminen

EU:n arvonlisäveroalueen ulkopuolelta tilattujen vähäarvoisten tuotteiden verovapaus on poistettava nopeutetusti

Maahantuonnista ei peritä arvonlisäveroa silloin, kun tavara toimitetaan EU:n ulkopuolelta Suomeen ja sen arvo on enintään 22 euroa, tai kun arvonlisävero olisi alle viisi euroa. Tilanteesta hyötyvät esimerkiksi internetin markkinapaikkojen kautta tavaroita myyvät yritykset. Kyseiset yritykset saavat verovapauden myötä epäreilun kilpailuedun verrattuna suomalaiseen kauppaan, jonka tuotteiden hintoihin arvonlisävero lisätään.

Verovapauden myötä keräämättä jääneiden arvonlisäverojen määrä on Kaupan liiton arvion vuonna 2017 ollut noin 42 miljoonaa euroa.

Nostetaan arvonlisäverollisen liikevaihdon alaraja 35 000 euroon ja poistetaan alarajahuojennus

Alarajan noston tavoitteena on tukea yrittäjiä yritystoiminnan alkuvaiheissa ja erityisesti myös yksinyrittäjiä. Nykyinen arvonlisäverollisen liikevaihdon alaraja on liian alhainen kannustamaan aitoa työllistymistä yksinyrittäjyyteen.

Arvonlisäverovelvollisuudesta koituu pienituloiselle yksinyrittäjälle kohtuuton hallinnollinen kustannus. Esimerkiksi yrittäjän tyypillinen vuosikustannus tilitoimistolle on noin 2000 euroa. Monimutkaisesta huojenusmenettelystä puolestaan koituu niin Verohallinnolle kuin yrittäjällekin turhaa hallinnollista työtä.

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksessa on luovuttava kaupan erityissääntelystä

Kaavoitusta tulee kehittää mahdollistavaksi ja nykyistä joustavammaksi. Kaupan erityissääntelystä tulee luopua maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Kaavoitus- ja lupaprosessien ennakoitavuutta ja sujuvuutta tulee lisätä muun muassa asettamalla niille enimmäiskestoajat. Säännösten yhdenmukaista tulkintaa tulee helpottaa purkamalla liian yksityiskohtaista sääntelyä ja lisäämällä vuoropuhelua toimijoiden ja kuntien välillä. Muita osallistumisoikeuksia tulee kehittää ja rajata valitusoikeus vain asianosaisiin.

Toteutetaan apteekkijärjestelmän kokonaisuudistus ja luovutaan apteekkien omistuksen ja lukumäärän sääntelystä

Apteekkien sääntely on säilynyt Suomessa yli 30 vuotta muuttumattomana, vaikka digitalisoituva toimintaympäristö, palvelujärjestelmä, asiakaskäyttäytyminen ja muu terveydenhuollon sääntely ovat muuttuneet. Alalle pääsyä rajoitetaan tiukasti ja uusien apteekkien perustaminen on hidasta, mikä näkyy lääkkeenkäyttäjille palveluiden heikkona saavutettavuutena.

Apteekkitoimintaa tulee kehittää kiinteänä osana terveydenhuoltoa ja sääntely muuttaa vastaamaan yleistä terveyspalvelujärjestelmän sääntelymallia. Tavoitteena on mahdollistaa kustannustehokkaammat ja lääkkeen käyttäjän kannalta joustavammat toimintamuodot, yhtiömuoto mukaan luettuna. Erityistä huomiota pitää kiinnittää lääkeneuvonnan toteuttamiseen kaikissa lääkejakein toimintamuodoissa.

Apteekkijärjestelmän uudistuksen myötä syntyvä kilpailun lisääntyminen alentaa lääkkeiden hintaa asiakkaille ja vähentää yhteiskunnan kustannuksia. Uudistuksella voidaan saavuttaa useampien arvioiden mukaan noin 100 miljoonan euron budjettisäästöt.

Alkoholisääntelyn uudistuksia on jatkettava

Suomen alkoholipolitiikkaa pitää tarkastella nykyistä kokonaisvaltaisemmin ja myös elinkeinoelämän näkökulmat huomioon ottaen. Tarvitaan puolueeton selvitys alkoholipolitiikan linjoista ja Alkon monopolista. Elinkeinoelämän yhteinen tavoite on kuluttajalähtöisen, myönteistä kehitystä edistävän alkoholikulttuurin vahvistaminen sekä tervettä kilpailua vääristävän Alkon monopoliaseman purkaminen. Alkoholikulttuuria voidaan kehittää myös muilla kuin verotukseen ja saatavuuden rajoittamisen perustuvilla keinoilla.

Seuraavalla hallituskaudella tulisi lisäksi toteuttaa ohjelma, jossa laajapohjaisella eri toimijoiden yhteistyöllä tuetaan kuluttajalähtöistä alkoholikulttuurin kehitystä. Tämä ei onnistu vain kieltoja ja rajoituksia käyttäen. On tärkeää tukea jo havaittua positiivista kehitystä, esimerkkinä tästä nuorten

vähentynyt alkoholinkulutus. Lisäksi alkoholiverotusta tulee kehittää niin, ettei ero Suomen ja naapurimaiden välillä kasva liian suureksi, eikä alkoholin matkustajatuonti käänny jälleen kasvuun.

Nostetaan jatkuvaa oppimista tukevan ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoitus sellaiselle tasolle, että koulutuksen järjestäjän on kannattavaa tarjota lisäkoulutusta

Osaavan työvoiman saatavuus on muuttumassa ongelmaksi monille yrityksille myös kaupan alalla. Lisäosaamisen tarve ratkaistaan usein suorittamalla soveltuva ammatti- tai erikoisammattitutkinto tai tutkinnon osa. Osaamistarpeen ratkaisuun riittävä elementti olisi joissakin tilanteissa moduuli, joka tarjoaa tutkinnon osaa suppeampaa täsmäosaamista. Tällaista tarjontaa tulee kehittää.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusta tulee selkeyttää ja nostaa määräraha budjetissa tasolle, joka turvaa ammatillisten tutkintojen riittävän tarjonnan ja laadukkaan toteutuksen, yritysten tukemisen työpaikalla tapahtuvan oppimisen aikana sekä täsmämoduulien kehittämisen.

Ohjaamojen toiminta tulee vakiinnuttaa sekä varmistaa riittävä rahoitus nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen

Yli 60 000 nuorta ja nuorta aikuista on koulutuksen ja työelämän ulkopuolella. Niiden nuorten, joilta puuttuu sekä toisen asteen ammatillinen tutkinto että työkokemusta, on erittäin vaikea työllistyä. Työtehtävät, joihin voi sijoittua ilman ammatillista koulutusta, vähenevät kaiken aikaa. Näin on kaupan alallakin, jolla kuitenkin on edelleen mahdollisuus tarjota myös sellaisia työtehtäviä, jotka soveltuvat vain perusasteen koulutuksen varassa oleville nuorille.

Kauppa on tehnyt tuloksekasta yhteistyötä Ohjaamojen kanssa ja pitää tärkeänä niiden toiminnan vakiinnuttamista. Vuoden 2021 loppuun asti voimassa olevaa 5 miljoonan euron vuosittaista lisärahoitusta tulee jatkaa alkavan hallituskauden loppuun asti.

Digitalisaation edistäminen

Kaupan ja palvelujen ekosysteemin ja hankintaketjujen kilpailukyky -teemalla kärkihanke

Suurimmat kaupan yritykset pystyvät vastaamaan kansainväliseen hinta- ja kustannuskilpailuun muun muassa digitalisoimalla ja automatisoimalla toimintojaan ja tehostamalla hankintaketjujaan. Kuitenkin jo keskikokoisilta kaupan yrityksiltä puuttuu osaamista ja resursseja vaikkapa varastonhallinnan ja tuotepalautusten automatisointiin tai markkinatutkimukseen. Kotimaisilta palveluntarjoajilta taas puuttuu usein kaupan liiketoiminnan ja kuluttajien tuntemus. Suomessa tarvitaan laaja-alainen kärkihanke nostamaan kaupan ja palvelujen ekosysteemin osaamista ja digitalisointia.

Työpaikat, työnhakijat, eri ammattien osaamistarpeiden muutokset ja koulutustarjonta yhteiselle palvelualustalle

Tietoa tarjolla olevasta työstä, työnhakijoista, suoritetuista tutkinnoista, koulutustarjonnasta ja eri ammattien osaamistarpeista löytyy jo nyt digitaalisina palveluina tai niitä on kehitteillä. Tieto on kuitenkin nyt hajallaan. Kehittämistyön tulisi olla koordinoitua. Yhdistämällä tietoa yhdelle palvelualustalle palvelee sekä yrityksiä henkilöstönsä osaamisen kehittämisessä ja osaavan työvoiman hankinnassa, että myös yksilöitä omaehtoisessa osaamisensa kehittämisessä.

Viranomaisasiointiin tarvitaan modernit sähköiset työkalut

Vaikka elämme modernissa, monenlaisia digiratkaisuja ja -palveluja hyödyntävässä yhteiskunnassa, suomalaisten yritysten viranomaisasiointi lupa- ja raportointiasioissa perustuu edelleen pitkälti paperikasojen ja PDF-tiedostojen lähettelyyn eri lupa- ja valvontavirnaomaisille.

Sähköinen asiointi ja pyrkimys ns. yhdenluukun asiakaslähtöiseen viranomaistoimintaan on pitkäjänteisyyttä ja jatkuvaa kehitystyötä vaativa prosessi. Toisaalta digitalisaation ja tekoälyn kehitys on todella nopeaa ja viranomaispalvelujen on välttämätöntä pysyä tämän kehityksen kelkassa, sillä joustava ja nykyaikainen viranomaisasiointi on tärkeää yritysten toimintaedellytysten kannalta.

Hiilineutraali kiertotalous

Yrityksille yksi yhteinen sähköveroluokka

Kauppa maksaa moninkertaista sähköveroa teollisuuteen verrattuna, vaikka kaupan toiminnot sähköistyvät kovaa vaihtua ja kaupan kilpailu on globaalia. Palvelualojen yritykset ovat nyt kuluttajien kanssa samassa veroluokassa, jota kohtaan on vahvaa korotuspainetta. On välttämätöntä saada palvelualat samaan veroluokkaan muiden toimialojen yritysten kanssa tai edes omaan, kuluttajien verotaso matalampaan veroluokkaan, jotta vältetään palveluiden sähköveron korotukset tulevina vuosina. Kaupan toimintojen ja hankintaketjun sähköistämällä kauppa haluaa myös omalta osaltaan olla mukana tärkeässä ilmastotyössä.

Lisätään uusiutuvan energian tuotantoa nostamalla sähköverovelvollisuudesta vapauttamisen rajaa uusiutuvien energiamuotojen tuotannossa

Sähköverovelvollisuudesta on tällä hetkellä vapautettu yli 100 kVA:n nimellistehoiset, mutta enintään 800 000 kWh vuodessa tuottavat pienvoimalaitokset. Aikanaan asetetulle 800 000 kWh:n maksimirajalle ei ole järkevää taloudellista eikä muutakaan perustetta. 800 000 kWh:n vuosituotantoraja tulee nostaa uusiutuvan energian osalta 2 000 MWh:iin, jotta yksittäiset pienvoimalaitokset voivat maksimoida tuotantopotentiaalinsa.

Siirrytään henkilöautokaupassa hankinnan verottamisesta käytön verottamiseen

Henkilöliikenteen päästöjen vähentämiseksi tarvitaan kokonaisvaltainen autoverouudistus. Henkilöautojen ja moottoripyörien ensirekisteröinnin yhteydessä kerätty autovero ei tue liikennepoliittisia eikä ilmastollisia tavoitteita, sillä se nostaa keinotekoisesti ajoneuvojen pääoma-

arvoa ja lisää niiden ikääntymistä Suomessa. Ajoneuvojen ikääntyminen hidastaa merkittävästi liikenteen energiatehokkuus-, liikenneturvallisuus- ja ilmastotavoitteiden saavuttamista. Henkilöautokantaa uudistamalla on mahdollista aikaistaa päästövähennyksiä 3–4 vuodella.

Autoveron poisto voidaan kompensoida ajoneuvoveroa maltillisesti korottamalla siten, että tieliikenteen kokonaisverotaso ei nouse. Valtion talouden kannalta autovero on hankalasti ennakoitava ja suhdanneherkkä veroerä, sillä sen kertymä riippuu ensirekisteröintien määrästä ja vaihtelee talouskehityksen mukaan.

Globaali etäkauppa tuottajavastuiden piiriin

Jotta Eurooppaan pystytään rakentamaan komission kiertotalouspaketin mukaisesti toimivat kiertotalousprosessit, tulee mahdollisimman pian ratkaista etäkaupan materiaali kierrätykselle aiheuttama potentiaalinen ongelma. Suomi ei asiaa pysty yksin ratkaisemaan, vaan kestävän ja vaikuttavan ratkaisun hakemiseksi tarvitaan EU-tason toimenpiteitä.

Erityisesti EU:n ulkopuolelta EU-alueelle myyvät valtavat alustatoimijat, kuten Amazon, Alibaba ja eBay, jotka vastuullisina toimijoina todennäköisesti haluaisivat hoitaa ympäristövastuunsa, on jätetty velvoitteiden ulkopuolelle.

Suomen tulee politiikassaan huomioida kaupan alan muuttunut kilpailuympäristö ja globaalien etäkaupan vaikutus kansallisten toimijoiden kilpailuasetelmaan. Kansallisten toimijoiden kilpailuasetelmaa ei saa heikentää.

Lisätietoja:

Mari Kiviniemi, toimitusjohtaja, Kaupan liitto
050 511 3189, mari.kiviniemi@kauppa.fi